

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 21 april justerades.

§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen meddelade

att *Josef Fransson* (SD) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 13 maj, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Anette Rangdag* (SD),

att *Erik Ezelius* (S) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 15 maj, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Marcus Andersson* (S) och

att *Tony Haddou* skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 15 maj, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Frida Tång-hag* (V).

§ 3 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Sven-Olof Sällström* (SD) av sagt sig uppdraget som suppleant i Utrikesnämnden.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Sverigedemokraternas partigrupp anmält *Linda Lindberg* som suppleant i Utrikesnämnden.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i Utrikesnämnden

Linda Lindberg (SD)

§ 5 Anmälan om subsidaritetsprövning

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2022/23:33 för torsdagen den 4 maj i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från näringsutskottet.

Svar på
interpellationer

§ 6 Svar på interpellation 2022/23:309 om kompetensutmaningen på arbetsmarknaden

Anf. 1 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Serkan Köse har frågat mig om jag tänker vidta några åtgärder för en nationell kraftsamling kring kompetensutmaningen, om jag avser att ta initiativ till någon typ av kriskommission och om jag avser att ta initiativ för att skapa incitament för att få fler att styra flyttlasset norröver.

Serkan Köse har tidigare ställt frågor till mig kopplade till kompetensförsörjning och matchning. Han kommer därför förmodligen att känna igen en del av vad jag redovisar i följande svar.

Kompetensförsörjning är en helt central utmaning på arbetsmarknaden. Grunden för att tackla detta är en tydligare arbetslinje som gör det mer lönsamt att arbeta, att utbilda sig till ett yrke där det råder brist och att flytta dit där jobben finns.

Sedan regeringen tillträdde har Arbetsförmedlingen fått flera uppdrag kopplade till kompetensförsörjningen. Bland annat ska myndigheten utveckla sitt arbete med arbetsmarknadspolitiska insatser och arbetsgivar-kontakter, vidta åtgärder för att förbättra den geografiska och yrkesmässiga rörligheten bland arbetssökande samt utveckla sitt arbete med kompetensförsörjning vid stora företagsetableringar och företagsexpansioner.

Regeringen satsar också flera miljarder de kommande åren på omställningspaketet, som ger arbetstagare möjlighet att omskola sig och höja sin kompetens mitt i karriären. Långsiktigt kan det både stärka individens ställning på arbetsmarknaden och möta arbetsgivares behov av kompetens.

Omställningen i norra Sverige är speciell genom sin omfattning och höga hastighet. Arbetsförmedlingen har, vid sidan om det generella arbete som myndigheten bedriver, inrättat ett särskilt kansli för omvandling och matchning i norr, med kontor i såväl Skellefteå som Luleå. Kansliet arbetar med både privata och offentliga arbetsgivare för att i så stor utsträckning som möjligt motverka kompetensbristen.

Regeringen har sedan tidigare tillsatt en samordnare för näringslivets hållbara omställning och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län. Samordnarens uppdrag har nu förlängts. I januari 2023 aviserade regeringen vidare att en samlad strategi för norra Sverige kommer att tas fram. Strategin kommer att vara långsiktig och främja den gröna ny-industrialiseringen och bland annat beröra energi, gruvor, kompetensförsörjning, samhällsservice samt bostäder och infrastruktur.

Som framgår tar regeringen kompetensutmaningen på stort allvar. Det görs inte minst i perspektiv av vad som sker just i norra Sverige. Jag kommer noga att följa utvecklingen framåt och är beredd att vid behov vidta ytterligare åtgärder.

Anf. 2 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Tack, Johan Pehrson, för svaret!

En starkare kompetensförsörjning är avgörande för att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Trots att arbetslösheten är på väg nedåt enligt de nya siffrorna från Arbetsförmedlingen, vilket är glädjande, kan vi inte bortse från den viktiga fråga som vi diskuterar i dag, fru talman.

Vi har i dag över 220 000 lediga jobb. Det är en ökning från föregående år, då siffran låg på 207 000. Dessa siffror tydliggör att behovet av arbetskraft fortfarande är enormt och att obalansen mellan tillgång och efterfrågan på arbetsmarknaden fortsätter att vara enorm. Det är en enorm utmaning för Sverige, särskilt i norra Sverige där arbetsgivare desperat behöver arbetskraft.

En rapport från fackförbundet Unionen presenterades nyligen. Där visar man på att sex av tio arbetsgivare i Norrbotten och Västerbotten inom fem år kommer att påverkas av den stora industriella expansionen i regionen. Av de arbetsgivare som redan påverkas upplever nio av tio att expansionen har gjort det svårare för dem att behålla anställda, enligt Unionens rapport *Kompetens avgörande för den gröna industriomställningen i norr*.

Teknikföretagen betonar att situationen är allvarlig och att lösningen på kompetensbristen måste vara en prioritet för regeringen. Många kommuner brottas nu med behovet och gör allt för att öka sin attraktivitet och få fler att flytta över.

Fru talman! För att Sverige ska klara av klimatomställningen och tillgodose kompetensbehoven i de stora industriella etableringarna, särskilt i norra Sverige, krävs det en politisk beslutsamhet och en handlingskraft som jag känner att regeringen saknar och inte riktigt får fram i svaret från statsrådet.

Statsrådet Johan Pehrson måste inse allvaret, agera och samla kommuner, näringslivet, fackliga organisationer och andra aktörer för att ta ett helhetsgrepp för att möta utmaningen. Det är väldigt viktigt för Sverige, inte minst för sysselsättningen, som jag tidigare nämnde, men också för att få ned arbetslösheten.

Jag upplever snarare att statsrådet förenklar den allvarliga kompetensbristen på den svenska arbetsmarknaden genom att konstatera att arbetslösa har det för bra eller att det är fett att vara arbetslös.

Bristen på lokförare har diskuterats liksom andra yrkesgrupper som kockar, busschaufförer, maskinförare och undersköterskor. Det löser vi inte genom att minska resurserna till vuxenutbildningen eller den aktiva jobbpolitiken.

För att möta kompetensbristen anser jag att det behövs en politisk handlingskraft och en kraftsamling från regeringens sida för att vi ska utbilda fler inom bristyrkena.

Jag kan konstatera att Johan Pehrson nu har haft rollen som arbetsmarknadsminister och ansvarig för arbetsmarknadspolitiken i drygt ett halvår. Provanställningstiden har gått ut. Nu är det dags för regeringen att börja leverera, ta ledartröjan och visa på att den har lösningar på den stora utmaning som vi i dag har på svensk arbetsmarknad.

Det handlar om att staten åter tar ledartröjan och stöder regioner och kommuner i kompetensförsörjningsfrågan. Det är en utmaning för varje kommun och region att lösa det själv. Kompetensförsörjning kräver en samordnad insats.

Med anledning av detta ställde jag frågor till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson om konkreta åtgärder för en nationell samordning av kompetensutmaningen. Exempel på sådana åtgärder kan som jag nämnde vara inrättande av en kriskommission eller att statsrådet tar initiativ till att få fler att flytta norrut. Jag kan hänvisa till projektet i Malmö där man skulle locka fler till norr. Där blev resultatet att ingen flyttade.

Anf. 3 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Även om statsrådet tycker att vi kan upprepa oss och fortsätta att hålla i vissa frågor bygger det i grunden på att vi ser ett stort behov. Jag kan känna att vi har en viss oro.

När det kommer till kompetensförsörjningsfrågorna ser vi hur matchningen verkligen inte fungerar. Vi ser det glapp som finns. Statsrådet säger att vi ska se vad som händer och att han följer frågan. Jag skulle vilja se en handlingskraft här.

Jag tycker ändå att det finns ett gott initiativ från regeringen med den samlade strategi som man lanserade i januari. Det är bra. Det är bra med långsiktighet, för det tror jag att den här frågan verkligen kräver. Det är stora projekt som ligger över många år i tid. Det betyder också att de har varit igång en tid. Det här är etableringar som inte uppstod i går. Det är någonting vi har sett och som vi vill ha.

Jag har några frågor kring den långsiktiga strategin. Hur långt sträcker den sig? Vad pratar vi om – fem, tio, femton eller tjugo år fram i tiden? Vad mer ska den innehålla? Jag tycker att det kan presenteras mer här i dag när vi pratar om det. Jag tänker också på antalet bostäder, fru talman. Vilken målsättning finns? Kommer strategin att presenteras i något mer samlat grepp?

En invändning jag kan ha mot den långsiktiga strategin är att den är riktad bara till norra Sverige. Varför? Jag tycker att strategin med kraftsamling från nationell plan borde vara för hela Sverige när det kommer till att matcha och kompetensförsörja. Denna omställning görs ju i hela Sverige. Även om vi har nya stålbolag som etablerar sig i norra Sverige finns det också projekt i andra delar av landet. Vi ska bygga en ny stambana, järnväg, söder om Stockholm. Den kommer också att kräva otroligt mycket resurser. Jag ser framför mig att strategin ska vara nationell och ha ett helhetsgrepp.

Till en långsiktig strategi tycker jag att det också behöver komma något som ligger närmare i tiden, alltså något som är mer kortsiktigt. Vad görs *nu*? Vad kan vi förvänta oss på kortare sikt? Det skapar någonstans en legitimitet för det långsiktiga arbetet att sätta riktningen och målet för att det om 20 år ska vara exempelvis 100 000 fler bostäder, eller vad det nu kan vara – nu spekulerar jag. Men kortsiktigt behöver vi ha något annat att förvänta oss. Vad kan vi se under det närmaste året eller de närmaste åren?

Om vi missar det här kommer jobben inte att finnas här, och omställningen kommer inte att ske i den omfattning som behövs. De här jobben och den här kompetensen kommer inte att vara kvar i Sverige. Vi vill se en nationell kraftsamling, tack!

Fru talman! Först vill jag verkligen tacka Serkan Köse och Sofia Amloh för att ni har ett så starkt engagemang i frågan. Det finns så många politiker i alla möjliga olika partier som har ett så konstigt engagemang i så konstiga frågor. Men ni är engagerade i det viktigaste som finns: att vuxna, friska människor ska gå till ett arbete.

För detta är ansvaret delat. Det är delat på så sätt att politik ska skapa goda förutsättningar genom allt från förskolor till toppforskning i det reguljära utbildningssystemet. För alla som kan ha fallit emellan på vägen ska det finnas chans till komvux, yrkesvux och yrkeshögskola. Det ska finnas möjligheter till arbetsmarknadsutbildningar. Det ska finnas möjligheter till subventionerade anställningar för att få en hjälp in och en upp-rampning till ett reguljärt jobb i framtiden. För det är så viktigt att man är självförsörjande. Det är så viktigt för friheten för individen, och det är så viktigt för att man ska kunna vara med och bidra som samhällsbyggare.

Om vi ska klara framtidens behov av sjukvård och fler äldreboenden och om vi ska klara de extremt högt ställda klimatmålen måste vuxna, friska människor jobba. Det är ett delat ansvar.

Från regeringens sida tror vi mycket på möjligheter och krav. Vi tror att vi måste vara tydliga med arbetslinjen, med utbildningslinjen och inte minst med språklinjen, för vi vet att de 400 000 människor som i dag är arbetslösa ofta har språkliga tillkortakommanden. Man har inte lärt sig svenska tillräckligt bra.

Jag vill bara säga tack till ledamöterna för engagemanget. Jag kommer dock att tjata och återkomma med denna ingång, för det är ett delat ansvar. Vuxna, friska människor har ett personligt ansvar för att försörja sig – när det finns jobb. För det är ju även den frågan, som ni också pekar på. När det finns 200 000 lediga jobb är det något som har gått fel i matchningen. Det har blivit en så kallad mismatchning.

Jag kan internationellt sett konstatera att när vi samlas under det svenska ordförandeskapet med Europas arbetsmarknadsministrar är de imponerade. De är imponerade av parternas starka ansvar för en modell som oftast skapar arbetsfred, som löser konflikter och som höjer reallöner över tid – något som nu har fått sig en rejäl smäll i den lågkonjunktur- och höginflationsekonomi som Sverige har sedan något år tillbaka.

Jag kan också konstatera att det finns en väldigt positiv syn på Sverige. Sedan regeringen tillträdde upplevs det tydligen som att vi kommer att hantera både energifrågor, utbildningsfrågor och trygghetsfrågor. Det är därför vi ser att man nu, förutom tidigare investeringar som har gjorts, investerar stort i Ludvika och i Karlskrona. Räknemaskinerna på de här företagen kan ju ha fel, men jag tror att de kan ha rätt. Man tror på Sverige, och man tror att vi kan lösa de utmaningar som finns så att det är väl värt att investera i Sverige. Här finns duktiga och hårt arbetande människor.

Vi gör på kort sikt olika satsningar. WHO bestämde alldeles nyligen att pandemin nu är officiellt avslutad som pandemi. Här i riksdagen är den sedan länge avslutad – praktiskt. Man ser väldigt tydligt att vi kan återgå till att satsa på till exempel vuxenutbildning, yrkesvux och yrkeshögskolor. Det har vi med oss i vårändringsbudgeten för att rusta för eventuellt sämre tider eller för att detta ska användas av de personer som i dag inte använder det. Vi har program för att förändra sfi och för att förändra eta-

bleringen så att fler människor först och främst ska lära sig svenska för att få förutsättningar att sedan komma i jobb. Det är vägen.

Anf. 5 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Tack, Johan Pehrson, för svaret och för att vi får möjlighet att diskutera denna viktiga fråga!

Jag delar statsrådets uppfattning helt och hållet: Alla som kan jobba ska jobba. Det är vår tydliga ingång i diskussionen. Vi är överens om problembeskrivningen – att vi har väldigt många arbetslösa och stor efterfrågan på arbetskraft. Men det vi inte är riktigt överens om är metoderna, vägvalen och prioriteringarna.

Låt oss titta på budgeten. Statsrådet har flera gånger nämnt utbildningslinjen och att det är viktigt att satsa på utbildning, och vi delar helt och hållet denna uppfattning. Det är klart att vi ska se till att människor rustas och får utbildning för de lediga jobb som i dag finns på arbetsmarknaden.

Statsrådet hänvisar till exempel till omställningspaketet. Vi kan konstatera att CSN flera gånger om har larmat om att man inte riktigt hinner med att handlägga och betala ut omställningsstödet till mer än hälften av de berörda. Det finns ett stort intresse för att studera med omställningsstudiestödet i höst, vilket är väldigt bra. Men CSN har i dag 13 000 beslut kvar att fatta som gäller vårterminens ansökningar. Därför har man krävt ett tillskott på 50 miljoner kronor från regeringen. Även från fackligt håll har man krävt mer resurser för att man ska kunna hantera det höga ansökningstrycket. Men i budgeten har regeringen kommit med noll pengar. Statsrådet får gärna kommentera hur man ska göra för att CSN ska kunna hantera dessa 13 000 ansökningar som är kvar.

Det andra som statsrådet har nämnt är vuxenutbildningen. Men där har ju statsrådet och regeringen dragit bort pengarna. Med de pengar som man tillförde i vårbudgeten är det fortfarande ett minus från det man tog bort. Man minskade anslaget med 1,2 miljarder, och sedan lade man tillbaka drygt 700 miljoner. Detta visar att det är en ojämn och otillräcklig finansiering vad gäller vuxenutbildningen.

Vi kan se på exemplet med Arbetsförmedlingen, som statsrådet också tog upp i interpellationssvaret. Arbetsförmedlingen har fått uppdraget kring kompetensförsörjning; det stämmer. Men samtidigt larmar Arbetsförmedlingen om att man inte kommer att kunna klara av det för att man inte har tillräckligt med resurser.

Nu har i och för sig regeringen skjutit till 50 miljoner kronor, men det är i praktiken en minskning också där. Ni tar ju pengar från programanslaget och lägger på förvaltningsanslaget. Vi har också hört generaldirektören säga att man inte kommer att kunna använda de här pengarna. Man är fortfarande på minus. Ovanpå detta finns det också ett minskat anslag kvar för nästa år, 400 miljoner, och Arbetsförmedlingen ska fortsätta anpassa sig till de minskade förvaltningsanslagen de kommande åren.

Arbetsförmedlingen har också skickat sitt budgetunderlag till regeringen och äskat mer pengar och resurser för att klara av att jobba med kompetensförsörjningen och långtidsarbetslösheten, samtidigt som man har blivit av med väldigt många anställda som en effekt av budgeten 2019. Det har alltså fortsatt.

Jag har även förstått att uppdraget för regeringens samordnare för näringslivet Peter Larsson, som den socialdemokratiska regeringen tillsatte, avslutas i slutet av juni. Då är frågan: Vad kommer att hända därefter? Då kommer vi återigen tillbaka till diskussionen om långsiktighet. Företagen, näringslivet, de fackliga organisationerna, kommunerna och staten måste tillsammans sätta sig ned för att hantera den stora kompetensutmaning vi i dag har på svensk arbetsmarknad.

Kopplat till detta behövs också en bostadspolitik om människor ska kunna ta jobben. Om man ska få människor från Malmö att flytta till norra Sverige måste det för det första finnas jobb som de kan ta och för det andra finnas en bostadspolitik. Därför blir det väldigt intressant hur regeringen tänker hantera den frågan, inte minst när man tar bort investeringsstödet till att bygga nytt.

Det finns alltså väldigt många problem i detta som jag gärna skulle vilja att statsrådet kommenterade.

Anf. 6 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag håller med om det statsrådet säger i sitt senaste inlägg om det delade ansvaret. Både staten och den enskilda individen behöver ta ett ansvar för att man ska komma ut på arbetsmarknaden. Det ska vara krav men också förutsättningar. Jag vill betona det, för ibland pratar den här regeringen väldigt mycket om kraven. Kan vi inte också bara nämna vilka förutsättningar vi ska borra djupare i för att man ska få möjligheten?

Ska man så länge man ställer krav kunna vara lite nöjd, gå därifrån och säga att nu har vi gjort vårt i det delade ansvaret? Nej, jag tycker inte det. Man kan inte vara nöjd förrän man har fått människor i arbete, och då måste man också skapa förutsättningar. Fungerar inte de förutsättningarna måste vi hitta förutsättningar som gör det.

Fortfarande kvarstår mina frågor, fru talman. Den långsiktiga strategin – ett bra initiativ, som jag sa förut – omfattar bara norra Sverige. Jag tycker att det borde vara en nationell kraftsamling. Tycker statsrådet att den kan sträcka sig så långt?

I interpellationssvaret säger statsrådet att han är beredd att vid behov vidta ytterligare åtgärder. Varför vänta? Varför inte vidta dem? Vilka är dessa åtgärder som man kanske håller på för att vidta vid rätt tillfälle?

Som sagt kvarstår mina frågor. Vad gör man kortsiktigt? Vad gör man långsiktigt? Vilka målsättningar finns det? Varför omfattas inte hela Sverige?

Anf. 7 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Lite krasst – eller egentligen inte – satsar regeringen 89 miljarder kronor på att människor ska få en andra chans, på att få arbetsmarknaden att fungera och på att hjälpa och stödja de inte minst unga personer som av olika skäl kanske lämnat i värsta fall grundskolan eller annars gymnasiet. Det är den samlade satsningen på arbetsmarknadspolitik, inkluderande a-kassan. Det är väldigt mycket pengar.

En del lägger vi på Arbetsförmedlingen, som har sina verktyg. Där jobbar mer än 10 000 duktiga medarbetare som kämpar på och försöker hjälpa människor som står långt från arbetsmarknaden. Den tidigare regeringen hade ett samarbete med Liberalerna och Centerpartiet där vi skapade nya

aktörer som fick jobba med Arbetsförmedlingen. Alla tyckte inte om det, men jag kan konstatera att i detta tuffa läge, mitt i kniptången mellan lågkonjunktur och hög inflation, minskar arbetslösheten – just nu, medan vi står här och pratar.

Jag är beredd att se på hur omvärlden ser ut, med de krigshot och den globalisering som finns, så att jag och vi är rustade för sämre tider och kan agera.

Vilka åtgärder är det man saknar från oppositionen? Är det ännu fler subventionerade anställningar? Är det ännu fler utbildningsplatser som kanske inte fylls? Lokförare nämndes här förut. Alla platser i lokförarutbildningen fylldes inte förra året. Nu storsatsar vi på att ta in lokförare, som är viktiga för att människor ska kunna leva och pendla inom arbetsmarknadsregioner, komma till jobbet, komma till skolan, komma till gamla mamma – jätte viktigt!

Vi ser att Arbetsförmedlingen har en stark verktygslåda. Vi ser hur nystartsjobben ofta fungerar väl, om än inte problemfritt. Det finns nämligen, hör och häpna, människor som utnyttjar systemet, människor som skor sig på andra, människor som inte följer reglerna som är avsedda för att stödja, skydda och hjälpa. Där måste vi också sätta in kontroller för att få mer effektivitet.

Jag vill återkomma till diskussionen om de 89 miljarderna. Det är pengar som vi tar in i skatt av hårt arbetande människor i Sverige och som sedan alltid riksdagen, ofta efter förslag från regeringen, slutgiltigt bestämmer hur vi ska använda. Vi måste använda dem med stor varsamhet och väldig tydlighet i vad vi erbjuder. Vi erbjuder goda chanser, men det kommer också att krävas ett ganska hårt arbete av individen med att söka jobb, ta reguljära utbildningar där det behövs, kanske ta en arbetsmarknadsutbildning eller rusta sig för en arbetsmarknadsutbildning. Det är nämligen det vanligaste jag hör när jag pratar med arbetsförmedlare runt om i Sverige: Vi har massor som vi kan erbjuda, men det går inte eftersom svenskunskaperna är lite för svaga.

Sedan finns det såklart en vilja att kunna lösa alla problem politiskt. Det är därför man hör allt från att det ska vara särskilda statliga elupphandlingar till att staten ska bedriva arbetsmarknadsutbildning och i stort sett bära människor till utbildningen. Människor har dock ett personligt ansvar. Andra oppositionspartier kommer med att det ska vara statliga banker, statliga biltillverkare och statligt allting för att lösa de här problemen.

Anf. 8 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Det är fantastiskt att statsrådet ägnade fyra minuter åt att inte svara på frågorna utan prata om allt annat.

Vi har pratat om resurser till Arbetsförmedlingen, nystartsjobben och 80 nya miljarder i budgeten. Samtidigt kan vi konstatera att regeringen drar ned på resurserna till Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen ville ha 9 miljarder; i regeringens budget finns 7,8 miljarder. Det saknas 1,2 miljarder. Sedan skjuter man till 50 miljoner som man tar från programanslaget och lägger på förvaltningsanslaget. Det blir inte riktigt en seriös diskussion.

Vi står inför en jätteutmaning i kompetensförsörjningsfrågan, och det är den jag vill komma tillbaka till. Det behövs en samordnad nationell kompetensförsörjningspolitik, ett nationellt ansvar. Regeringen behöver

sätta sig ned tillsammans med alla de berörda aktörer som jag nämnde tidigare – fackliga organisationer, branschorganisationer, regioner, kommuner och så vidare – och se hur man kan lösa detta. Det är en jätteutmaning för Sverige. Vi har 200 000 lediga jobb. Vi pratar om norra Sverige – en gigantisk utmaning men också en enorm tillgång för vårt land med hela den gröna omställningen. För det krävs en bostadspolitik, för det krävs en arbetsmarknadspolitik och för det krävs en utbildningspolitik – allt detta samlat.

Man kan titta på hur de gör i de andra nordiska länderna. Hur gör de i Norge? Hur gör de i Danmark? Kan vi lära oss någonting av våra grannländer?

I till exempel Norge samarbetar regeringen med näringsliv, fackföreningar, utbildningsinstitutioner och så vidare. I Danmark tittar arbetsmarknadens parter, utbildningsinstitutioner och relevanta aktörer på vad man ska göra för att hantera kompetensförsörjningen. Det är en viktig fråga.

Det är en enormt viktig fråga för Sverige. Den är enormt viktig för att fortsätta få ned arbetslösheten och öka sysselsättningen. Då behövs en nationell kraftsamling. Det är det vi vill diskutera, Johan Pehrson. Statsrådet har ansvaret för att samla alla berörda och viktiga aktörer, för att vi ska få fler att flytta norrut.

Anf. 9 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN

PEHRSON (L):

Fru talman! Vi ska ta Serkan Köses frågor så här på slutet, så att det blir ordentligt. Sofia Amløh får återkomma. Det är oklart vilken fråga det här gäller, men det är klart att vi ska satsa på hela Sverige. Det gör vi. Vi satsar 89 miljarder. Det är bra. Jag noterar att Socialdemokraterna, när de är i opposition, har ännu mer pengar.

Första frågan är: Tänker ministern vidta några konkreta åtgärder för en nationell kraftsamling om kompetensutmaningen?

Vi gör stora förändringar för att öka integrationen och få människor i utanförskap till innanförskap. Vi gör stora saker för att förstärka kvaliteten på Arbetsförmedlingens insatser. Vi ska inte förslösa medborgarnas pengar. Varenda krona på Arbetsförmedlingen är medborgarnas pengar. Det är ingen annans pengar. Det är inte Serkan Köses pengar. Det är inte mina pengar. Det är medborgarnas pengar.

Vi gör stora saker för en nationell kraftsamling. Lägg därtill det reguljära utbildningssystemet.

Det görs alltså saker. Men det måste ske med kvalitet. Att bara ösa på pengar har prövats under några år. Då uppstod den enorma missmatchningen i stället för matchningen.

Den andra frågan lyder: Avser ministern att ta initiativ till någon typ av kriskommission?

Det är jag verkligen beredd att göra – när vi har en kris. Tills vidare tänker jag fokusera på att använda människors personliga ansvar och ett starkt offentligt åtagande för vidareutbildning och reguljär utbildning för att få människor att ta det ansvaret.

Ytterst handlar det också om en bidragsreform.

Ännu en fråga är: Avser statsrådet att ta några initiativ för att skapa drivkrafter för att få fler att styra flyttlasset norröver?

De finns, men de behöver förstärkas. A-kassan är till för när det inte finns några jobb. A-kassan är inte till för när det finns 200 000 lediga jobb. Då måste man driva på.

Om vi ska betala för skolan, för bland annat de ungdomar som sitter på åhörarläktaren och lyssnar, och för fler äldreboenden måste vuxna, friska människor jobba. Det är vad det handlar om. Då handlar det om kvalitet i arbetsmarknadsutbildningen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2022/23:307 om föräldraförsäkringens framtida utformning

Anf. 10 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Sanne Lennström har frågat mig om jag och regeringen avser att göra om föräldraförsäkringens så att den kan flyttas över till andra personer, till exempel en barnflicka.

Fru talman! Mycket har hänt i Sverige sedan föräldraförsäkringens infördes 1974. Synen på föräldraskap har utvecklats, och det är ändamålsenligt att lagstiftningen går i takt med den. Enligt nuvarande ordning kan föräldrar avstå föräldrapenningdagar till den andra föräldern eller till den som enligt socialförsäkringsbalken likställs med förälder. Ett sådant avstående kan till exempel göras till en förälders make som stadigvarande sammanbor med föräldern eller till en sambo, men inte till någon annan närstående som föräldern inte bor tillsammans med.

Rätten till tillfällig föräldrapenning när ett barn är sjukt eller smittat är däremot möjlig att överlåta till en bredare krets, nämligen till personer som är försäkrade för arbetsbaserade förmåner och som väljer att avstå från arbete för att vårda barnet i stället för föräldern. Det kan handla om en mor- eller farförälder men också en annan person som står barnet nära och som föräldern har stort förtroende för.

Regeringen anser att föräldrar bör få fler verktyg och större möjligheter att använda föräldrapenningen flexibelt. Ett exempel för att stärka valfriheten är att utöka föräldrars möjligheter att överlåta föräldrapenningen till fler personer än vad som för närvarande är fallet.

Ett förslag om att utvidga möjligheterna att överlåta föräldrapenning har lämnats i betänkandet *Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn – en ny modell för föräldraförsäkringen*, en SOU från 2017. Betänkandet har remissbehandlats och bereds nu vidare i Regeringskansliet.

I detta arbete är mitt ingångsvärde att eventuella förändringar ska bidra till att underlätta för familjer, med stor respekt för att de ser olika ut och har olika behov. Det handlar om att skapa förutsättningar för att avlasta i vardagen och få livspusslet att gå ihop, exempelvis genom möjligheten till tillfällig föräldrapenning vid ett barns sjukdom.

I Sverige är vi stolta över den föräldraförsäkring vi har. Och många länder är intresserade av att studera hur vi har utformat den. Jag har till exempel nyligen blivit intervjuad av sydkoreansk tv. De var väldigt intresserade av hur vi har utformat vår föräldraförsäkring, eftersom de anser att vi har lyckats lösa livspusslet för människor. Till exempel behöver kvinnor inte välja mellan att jobba eller skaffa barn. Det har visat sig att vi kan göra både och, menade man.

Vi har dock en bit kvar att gå innan vi har exempelvis ett jämställt uttag mellan mammor och pappor i vår svenska föräldraförsäkring.

Jag har undrat en del över vilka planer Tidölagspartierna har i kikaren när de har sagt att föräldraförsäkringen måste bli mer flexibel. Svaret kom nyligen när statsrådet deltog i en intervju i tidningen Mama och där sa att man ska kunna ge dagar ur föräldraförsäkringen till en bekant.

Vår före detta socialdemokratiska regering ansåg det fullt rimligt att exempelvis bonusföräldrar som bor tillsammans med barnet ska kunna ta del av föräldraförsäkringen. Det ska också vara möjligt att livspussla exempelvis genom att mormor eller farfar kan vara hemma med ett sjukt barnbarn.

Men vad öppnar det upp för att en bekant ska kunna ta ut dagar ur föräldraförsäkringen, undrar jag. Jag själv och flera med mig, såsom TCO och företrädare för LO, undrar om vi behöver befara en utveckling där regeringen vill införa en form av nannysystem i Sverige, ett system där föräldrapenningen blir en voucher som man kan ge till någon som kan använda de dagar som man har fått för att vara tillsammans med sitt barn.

Under förra veckans debatt om familjeekonomisk politik ställde jag den frågan till den moderata ledamoten Högström, som också sitter här i salen. Hon ville då inte definiera ordet bekant. Vi hade diskussioner om mormor och farmor. Alla har väl olika relationer med sin mormor och sin farmor, men jag hade en väldigt nära relation med min mormor och min farmor och räknar därför inte riktigt dem till kretsen bekanta. I denna debatt skulle jag ändå vilja uppehålla mig vid diskussionen om ordet bekant.

Vad jag kan se nämns det inte heller någonting i utredningen som statsrådet nämner om att en bekant skulle komma i fråga angående överlåtelse av dagar. Däremot kan vi med början på sidan 551 i betänkandet *Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn – en ny modell för föräldraförsäkringen* läsa att ”det får anses som självklart att vårdnadshavaren kommer att välja en person som i någon mening är närstående”, alltså nära anhörig.

I ministerns första anförande fick jag inget ja-eller-nej-svar på min fråga om vouchersystem.

Jag är medveten om att min kollega Åsa Eriksson nyligen ställde samma fråga till statsrådet vid riksdagens frågestund. Kommer regeringen att införa ett vouchersystem för föräldraförsäkringen? Det är den fråga som jag, ledamoten Åsa Eriksson och antagligen även TCO med flera skulle vilja få svar på här i dag.

Är regeringens avsikt att göra föräldraförsäkringen till ett vouchersystem? Ja eller nej?

Anf. 12 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag vill även tacka min riksdagskollega som har tagit initiativ till interpellationen. Jag tycker att det här är en jätte viktig debatt, och vi får säkert anledning att återkomma till detta flera gånger under mandatperioden.

Jag vill börja med frågan om varför vi har det välfärdssystem vi har. Varför har vi just föräldraförsäkringen? Statsrådet nämnde i sitt svar när den tillkom. Den utformades för att både män och kvinnor ska kunna vara i arbetslivet hela livet – genom familjebildande och inte och under tiden man befinner sig i ett familjeliv och inte. Oavsett hur människor levde skulle vi ha ett system i Sverige som fungerade för män och kvinnor. På den tiden var kvinnorna hemma med barnen, men nu skulle de också kunna vara i arbetslivet.

Det handlar delvis om rättvisa och jämställdhet. Kvinnor ska ha samma möjlighet till ekonomisk frihet som män. Det handlar också om att vara ett produktivt, modernt land där alla ska kunna jobba. Det ska inte bara vara männen som bidrar till produktiviteten. Allt detta har föräldraförsäkringen bidragit till.

Min kollega lyfte fram en koreansk tv-intervju, och själv har jag bott i Singapore. Där kunde jag inte gå någonstans utan att man pratade om Sveriges välfärdssystem och föräldraförsäkring. I många andra länder – vi behöver inte gå så långt bort som till Asien, utan det räcker att vi håller oss i Europa – kan man se hur det här påverkar arbetssituationen, hur många människor som arbetar, sysselsättningen och produktiviteten.

Det bekymrar mig att regeringen börjar öppna för att någon annan ska vara hemma med barnen. Det är en sak när det kommer till sjukdom eller liknande, men när man har fått barn och ska vara hemma med dem är det för att barn har rätt till sina föräldrar. Det är inte via föräldraförsäkringen vi ska börja med att möjliggöra både familjeliv och yrkesliv. Ett exempel kan vara att över 40 procent av anmälningarna om könsdiskriminering i arbetslivet som inkom till Diskrimineringsombudsmannen förra året handlade om graviditet och föräldraskap.

Vi behöver skapa ett inkluderande samhälle som är tillåtande och tolerant och skapar rätt förutsättningar. Det handlar inte om att lösa ett livspussel genom att ge bort tiden med sina barn till någon annan, för det är högst oklart vem ”någon annan” är.

Anf. 13 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag vill börja med det som båda riksdagsledamöterna var inne på, nämligen det stora intresset för svensk föräldraförsäkring. Premiärministern i Sydkorea var här förra veckan, och då hade mitt departement och min statssekreterare en lång dragning tillsammans med en lång rad experter för att hjälpa Sydkorea att få bukt med sin svåra demografiska utmaning.

Det är en tuff situation när man vill att fler barn ska födas i landet trots avsaknad av föräldraförsäkring. Kvinnor kan inte alls kombinera föräldraskap och fortsatt karriär, och då väljer de att göra karriär i stället för att skaffa barn – därav den svåra situationen i Sydkorea. Det är nog där det är värst, men man ser det också i Japan.

Jag avslutade förra veckan ett informellt Epscomöte under svenskt ordförandeskap med mina ministerkollegor med en otroligt tydlig diskussion. Vi har en demografisk utveckling med allt fler äldre. Allt färre ska nu försörja allt fler. Föräldraförsäkringen är en nyckel till att det ska funka att ha ett arbete och samtidigt få livspusslet att gå ihop och vara en närvarande förälder. Föräldraförsäkringen är i mångt och mycket nyckeln till detta, och det talar jag gärna mer om med mina ministerkollegor runt om i EU men framför allt i andra delar av världen.

Fru talman! Jag nämnde i mitt inledningsanförande att detta är ett förslag som kommer från en SOU från 2017. Det var en SOU som den dåvarande regeringen fick i sitt knä. Det var då Socialdemokraterna styrde. Jag kan bara konstatera att riksdagsledamoten Sanne Lennström nu säger att hon är för att öka flexibiliteten och möjligheterna för de föräldrar som skulle bli särskilt berörda, såsom bonusfamiljer, regnbågsfamiljer och ensamstående kvinnor. Det gläder mig.

Socialdemokraterna hade förstås chans att göra något åt detta under sin regeringsperiod, men valde uppenbarligen att inte gå vidare med förslagen. De bereds nu i Regeringskansliet under min ledning, och jag tror att de olika förslagen i SOU-rapporten skulle kunna vara väldigt värdefulla att gå vidare med. Det handlar om de grupper som i dag har särskilda utmaningar när det gäller att förena arbetsliv och familjeliv, i synnerhet ensamstående föräldrar, men också om företagande. Det kan även handla om familjekonstellationer där det finns mer än en vårdnadshavare som delar föräldraskapet för ett barn. Men det finns som sagt inga förslag. Det här bereds just nu i Regeringskansliet.

Alla eventuella förändringar som regeringen kan komma med syftar självklart till att underlätta för familjer och att göra en redan generös föräldraförsäkring ännu lite bättre så att den kommer mer i samklang med den verklighet vi befinner oss i och de moderna familjekonstellationer som finns i dag. Fler ska kunna bidra genom att ha ett arbete att gå till och kunna kombinera det med ett familjeliv utan några stora begränsningar. (Applåder)

Anf. 14 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag är också tacksam för att statsrådet återigen nämnde utredningen SOU 2017:101 *Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn – en ny modell för föräldraförsäkringen*, för på sidan 554 i denna utredning kan man läsa att de dagar som kan överlåtas till en annan försäkrad ingår i den pott av dagar som inte är reserverade för vårdnadshavaren.

Detta betänkande lade grunden till att vi reserverade en tredje månad i föräldraförsäkringen, och det var för att få ett mer jämställt uttag. Tanken var att det jämställda uttaget, precis som tidigare reserverade månader, skulle ge barnet mer tid med båda sina föräldrar via föräldraförsäkringen men också skapa jämställda löner och i slutändan mer jämställda pensioner.

Utredningen som regeringen nu lutar sig mot hade alltså tre reserverade månader i bagaget i kombination med en möjlighet att överlåta dagar. Men i regeringsunderlaget ingår två Tidöpartier, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna, som så sent som i förra veckan i den familjeekonomiska

debatten deklarerade att man fortfarande står bakom att ta bort alla reserverade månader för vardera förälder.

Det skulle enligt både forskarna och arbetsmarknadens parter vara förödande för kvinnors löner och dessutom gå emot ett redan implementerat EU-direktiv, nämligen work-life-balance-direktivet. Det skulle man i så fall behöva riva upp. Jag hade ett replikskifte med en kristdemokrat som inte verkade tycka att det var något stort problem att riva upp detta direktiv. Det ser jag som djupt problematiskt. Om regeringen inför möjligheten att ge bort dagar ur föräldraförsäkringen skulle man i princip kunna ge bort alla dagar till en bekant eller en nanny.

Jag har nu beskrivit inte bara en utan två anledningar till att man kan befara att ett nannysystem införs i Sverige i form av ett vouchersystem. Vad är statsrådets ambition om regeringen nu inte vill ha detta? Jag upplever fortfarande inte att jag riktigt har fått svar på det. Man kan tala om livspussel hur mycket man vill.

Statsrådet duckade effektivt ordet ”bekanta”. Men det är just det ordet vi vill diskutera i dag. Vad öppnar det för? Vill man att föräldraförsäkringen ska bli ett vouchersystem där man kan ge bort en massa dagar, eller vill man vidta konkreta åtgärder så att det inte blir så? Vad har regeringen för ambition?

Jag är visserligen oppositionspolitiker och förstår att regeringen kan ducka för mina frågor, men som jag nämnde tidigare finns det andra som vill ha svar, till exempel TCO och LO. Därför frågar jag återigen: Hur tänker regeringen och statsrådet se till att den svenska föräldraförsäkringen inte blir ett vouchersystem? Nämn gärna konkreta åtgärder, exempelvis hur många dagar man ska kunna överlåta! Sådana frågor vill jag gärna ha svar på.

Anf. 15 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Statsrådet nämner i sitt senaste inlägg många viktiga delar som vi håller med om, till exempel beskrivningen av ett system som över tid behöver skruvas i och anpassas. Vi behöver skapa bättre förutsättningar utifrån hur samhället utvecklas och hur livet ter sig för många människor. Jag delar den bilden. Detta är ju en av anledningarna till att den förra regeringen tog initiativ till utredningen.

Jag vill återkomma till det här med att möjliggöra föräldraskapet. Man ska ha tiden till sitt föräldraskap och veta att man är trygg på arbetsmarknaden. Barns rätt till sina föräldrar är något vi vill kombinera med det. Vi vill framför allt skapa den tryggheten i en tid då det talas mycket om föräldrars ansvar, föräldraskapet och att det är föräldrarna som behöver uppfostra sina barn. Det behövs mer av ett närvarande föräldraskap. Samtidigt måste föräldrar kunna veta att de inte riskerar att bli av med jobbet, något som uppenbarligen förekommer, eller diskrimineras på olika sätt. Man måste även i fortsättningen ha denna trygga möjlighet.

Statsrådet säger att detta är ett förslag som ännu inte lagts fram. Vi tycker ändå att det är rätt att skapa möjlighet för att debattera det hela vägen fram, och vi tror att även regeringen och statsrådet tycker att det är bra att oppositionen gör det. Men jag är ändå bekymrad. Varför vill man outsourca ett föräldraskap? Vilket samhälle får vi då?

12 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 16 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag tycker ändå att det är lite märkligt att oppositionen reagerar så kraftigt på att regeringen överväger att förenkla för framför allt ensamstående föräldrar, särskilt mot bakgrund av att vi inte har presenterat något förslag. Jag välkomnar alla dagar i veckan en debatt i denna kammar. Det gäller särskilt frågor om att förenkla föräldraförsäkringen eller att göra det möjligt för fler kvinnor att lättare kunna delta i arbetslivet så att de tillsammans med sin partner, en annan familjekonstellation eller en närstående kan planera sina möjligheter att göra det.

Jag återkommer jättegärna när vi har ett förslag att diskutera. Just nu handlar det inte om något faktiskt förslag från regeringen. Det här härstammar ändå från en gammal utredning som Socialdemokraterna till viss del valde att gå vidare med. De valde dock inte att gå vidare med att förenkla och skapa bättre möjligheter för ensamstående kvinnor, företagare eller regnbågs- och bonusfamiljer.

Utredningen pekar särskilt på att ensamstående föräldrar skulle gynnas av förslaget. Det är oftast kvinnor som skulle gynnas av utvidgade möjligheter till överlåtelse, vilket jag har sagt flera gånger. Den förälder som saknar en partner eller familj är kanske helt beroende av en nära vän som hjälper till att ta hand om barnet. Jag skulle jättegärna vilja titta på om vi kan införa en sådan möjlighet.

I beredningsprocessen och det fortsatta arbetet får man självklart debattera och vrida och vända på frågorna, något som riksdagsledamöterna var inne på. Vi måste såklart ta eventuella risker med förslagen i beaktande. Det måste vi göra med alla förslag i transfereringssystemen. Vi har blivit smärtsamt medvetna om att det är viktigt att ständigt arbeta mot fusk och missbruk. Något sådant kommer regeringen inte att tolerera vare sig på detta eller något annat område. Vi har varit väldigt tydliga med det, och vi kommer dessutom att utvidga arbetet framöver.

Vi får ta denna del i beaktande i den fortsatta beredningsprocessen. Jag välkomnar som sagt alla diskussioner och debatter på området, men till syvende och sist finns det ännu inget förslag att debattera. Dagens debatt utgår från en tidningsartikel. Men jag välkomnar även den alla dagar i veckan, eftersom jag tycker att ämnet är viktigt.

Anf. 17 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Visst vill även vi socialdemokrater förenkla livspusslet. Vi vill att så många som möjligt ska kunna använda den fantastiska svenska föräldraförsäkringen, som det har talats så gott om här i dag och som så många är imponerade av. Därför är vi villiga att samtala med regeringen, vilket vi gör exempelvis just nu när vi har denna interpellationsdebatt. Vi är villiga att tala om tak, golv och dubbeldagar, ja allt möjligt, men det blir ingen debatt när vi inte får något svar på våra frågor till statsrådet.

Jag blir dock väldigt glad när statsrådet säger sig vilja se över riskerna med förslagen. Det välkomnar jag verkligen. I utredningen står det nämligen en liten passus om risken för att det kan bli någon form av voucher-system. Det uttrycks inte exakt på detta sätt, men det finns i kapitlet som rör överlåtelse av dagar.

Jag är väldigt tacksam för debatten och ser fram emot fortsatta samtal om utformningen av den svenska föräldraförsäkringen så att den blir så bra

som möjligt. Vi måste utforma den så att så många som möjligt kan använda den men också så att uttaget från föräldraförsäkringen blir så jämnt som möjligt för både barns skull och kvinnors löners skull.

(Applåder)

Anf. 18 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag vill tacka både interpellanten och den andra riksdagsledamoten som deltog så jättemycket för debatten.

Jag vill vara väldigt tydlig. Tanken är *inte*, som det låter på ledamoten, att kommersialisera föräldraförsäkringen. Det är ganska enkelt. Vi vill öka flexibiliteten för att underlätta för barnfamiljer. Den förra socialdemokratiska regeringen utredde frågan, och vi tittar nu vidare på utredningens förslag och gör slag i saken. Vi tänker gå vidare med förslagen, inte bara i en utredning utan de facto skapa ökade möjligheter till större flexibilitet för barnfamiljer. Märkligare än så är det inte.

Det man bör ta med sig från dagens debatt är att familjer i Sverige ser väldigt olika ut och har olika behov. En hög grad av flexibilitet i föräldraförsäkringen, fru talman, ger möjligheter för föräldrar att göra val som passar den enskilda familjens behov. I dag finns det begränsningar i vem som kan använda föräldrapenningen, vilket kan medföra svårigheter för vissa individer att vara involverade i vården av barnet och kunna kombinera familjeliv med det viktiga arbetslivet, som vi talat mycket om här i dag.

Det är mot denna bakgrund regeringen vill titta närmare på förslagen. Regeringen vill också lägga fram konkreta förslag för att öka flexibiliteten i föräldrapenningen. Detta får jag återkomma till.

I morgon, när jag går längst fram i Moderaternas tåg i Pridefestivalen i Växjö, kommer jag att vara oerhört stolt över att jag nu är med och tar fram förslag för att öka mångfalden och flexibiliteten för just dessa familjer, som kanske inte ser likadana ut som familjer gjorde 1974. Jag tycker att de ska ha större möjligheter att delta i arbetsliv och föräldraskap med samma villkor som andra familjer har.

(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2022/23:324 om en kommission för svensk bostads- och fastighetsmarknad

Anf. 19 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Alireza Akhondi har frågat mig om jag är beredd att agera, exempelvis genom att tillsätta en parlamentarisk utredning, för att ta tag i alla delar som behöver styras upp för att få bukt med strukturproblemen på bostads- och fastighetsmarknaden. Alireza Akhondi har även frågat mig om jag är beredd att inom mitt ansvarsområde också titta på skattemässiga effekter, då just skatternas utformning påverkar både rörlighet och tillkomst av nya bostadsytor.

Som Alireza Akhondi skriver i sin interpellation måste vi mycket riktigt få bukt med strukturproblemen på bostadsmarknaden. Regeringen ser däremot inget behov av att tillsätta en parlamentarisk utredning. Samar-

betspartierna som utgör regeringsunderlaget har majoritet i Sveriges riksdag, och min uppfattning är dessutom att det i huvudsak råder enighet kring vilka strukturella hinder som präglar den svenska bygg- och bostadsmarknaden.

Regeringen arbetar redan med att ta tag i strukturproblemen på bostadsmarknaden. Reformerna ska tas fram för att öka tillgången till byggbar mark, reglerna för att bygga ska förenklas betydligt och kommuner uppmannas och stimuleras att höja sin planberedskap, särskilt vad gäller småhus. Sådana strukturella reformer har regeringen aviserat i budgetpropositionen för 2023 så att svensk bygg- och bostadsmarknad står bättre rustad när konjunkturen så småningom vänder upp.

Hela den svenska ekonomin har ända sedan finanskrisen 2008 haft en svag produktivitetstillväxt. Det är utmärkande för hela näringslivet, inte minst byggsektorn. Om den här utvecklingen fortsätter kommer det att påverka de svenska reallönerna och vår konkurrenskraft negativt. För att vända trenden är det därför viktigt att vi genomför reformer som ökar den svenska produktiviteten. Vi behöver undersöka vilka strukturella problem som finns och hur vi kan komma till rätta med dem.

Regeringen beslutade därför den 20 april att tillsätta en kommission som ska kartlägga hinder och möjligheter för att återigen stärka produktiviteten i hela ekonomin, näringslivet såväl som offentlig sektor. Kommissionen kan inom ramen för sitt uppdrag lämna alla typer av förslag, bland annat sådana som påverkar såväl statens inkomster som dess utgifter. En väl fungerande och flexibel bostadsmarknad är en förutsättning för en väl fungerande arbetsmarknad genom att människor enkelt ska kunna flytta för att ta ett nytt jobb eller påbörja studier. Produktivitetskommissionen ska därför bland annat analysera behovet av reformer på bostadsmarknaden för att höja produktivitetstillväxten i näringslivet.

När det gäller åtgärder inom skatteområdet av betydelse för bostadsmarknaden remitterades den 28 april en promemoria med förslag om höjt schablonavdrag vid uthyrning av privatbostadsfastigheter, privatbostäder och hyreslägenheter. Privatpersoners upplåtelse av den egna bostaden utgör ett betydelsefullt komplement till den ordinarie bostadsmarknaden. Det är därför viktigt med en väl fungerande marknad för privatuthyrning. Ett höjt schablonavdrag vid upplåtelse av den egna bostaden utgör ett ekonomiskt incitament som kan leda till att fler privatpersoner väljer att hyra ut hela eller delar av bostaden. Detta möjliggör ett effektivt utnyttjande av bostadsbeståndet.

Anf. 20 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Men som vanligt när vi har interpellationsdebatter – det är inte första gången – blir det ganska mycket icke-svar från statsrådets sida. Nu har regeringen suttit i nästan sju månader, och trots att man upplyser oss här i kammaren om att man har majoritet lyser förslagen med sin frånvaro.

Jag har påmint statsrådet om att det gjorts över 60 offentliga utredningar rörande bostadsmarknaden sedan 2006. I princip varenda millimeter av svensk bostadsmarknad är färdigutredd. För er som lyssnar och inte vet vad detta innebär kan jag säga att det när beredningskravet uppfyllts faktiskt går ganska snabbt att återkomma till riksdagen med förslag på de strukturförändringar som man säger sig vilja genomföra.

Det är lite olyckligt att statsrådet i debatten fokuserar på den generella produktivitetsutvecklingen. För några dagar sedan såg vi vad många av oss tror är början på det som komma skall på fastighetsmarknaden. Då pratar jag särskilt om SBB. Vi har faktiskt med berätt mod, för att använda ett sådant uttryck, lyckats bygga in en systemstabilitet som kommer att kunna påverka inte bara den svenska bostadsmarknaden utan hela den svenska ekonomin. Under denna händelseutveckling pratar statsrådet om reallöner och annat som egentligen är icke-frågor i sammanhanget.

Det finns ungefär 300 000 planlagda tomter i Sverige i dag. De finns förvisso kanske inte på alla de ställen som man vill bygga på, men byggbar mark är inte det som är problematiskt här och nu. Det som är problematiskt är att det kommer att sina framåt sommaren i byggbolagens orderböcker. Efter det kommer vi att se en ganska stor konkursvåg, men också en varselvåg.

När jag var på ett seminarium, en nätverksträff, med Attefall, en gammal partikollega till statsrådet, var signalen från byggsektorn glasklar: Regeringen måste göra någonting. Men när jag tittar på propositionslistan undrar jag: Var är förslagen, statsrådet? Det händer ju ingenting.

När vi pratar om strukturförändringar pratar vi inte om smärre schablonavdragsökningar som ska göra att människor får några kronor mer när de hyr ut sina bostäder, utan vi pratar om inlåsnings effekter och människors möjligheter att finansiera sin bostad. Lösningen är inte att ni spränger det skepp som är illa ute för att sedan bygga ett Sverigehus, vad det nu innebär.

Anf. 21 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Det var inte ett icke-svar som jag gav till ledamoten. Ledamoten ställde två frågor i sin interpellation. I den första frågan är två frågor inbakade. Jag kan upprepa: ”Är statsrådet beredd att agera” – svaret är ja – ”exempelvis genom att tillsätta en parlamentarisk utredning” – svaret är nej. Alireza Akhondi beskriver också mycket väl varför. Det finns många färdigutredda förslag. Det finns beredningsunderlag. Som jag sa i mitt interpellationssvar finns det också i huvudsak en samsyn.

Nu handlar det om att arbeta i högt tempo. Det finns ett eftersatt reformbehov, inte minst eftersom det var svängdörrar till bostadsministerposten under den förra regeringen, som Centerpartiet gav stöd till. Det är klart att vi hade varit i ett bättre läge om man hade fortsatt i den takt som rådde när Kristdemokraterna hade bostadsministerposten förra gången. Nu återupptar vi arbetet, och vi har rivstartat det. Vi ser inte behov av en parlamentarisk utredning eftersom vi har majoritet i riksdagen för de förslag som kommer att komma.

”Är statsrådet beredd att inom sitt ansvarsområde också titta på skattemässiga effekter” var den sista frågan i interpellationen. Svaret är ja. Jag nämnde Produktivitetskommissionen. Dessutom beslutade regeringen den 13 april att ge en kommitté i uppdrag att analysera hur låntagarbaserade makrotillsynsåtgärder, såsom bolånetak och amorteringskrav, har fungerat hittills och hur de kan utformas på ett ändamålsenligt sätt. Det här är på gång. Jag kan också informera ledamoten om att jag om 50 minuter kommer att hålla en pressträff där jag presenterar ytterligare ett steg i den riktningen.

Vi jobbar på i högt tempo. Det kommer att komma reformer; vi har aviserat på vilka områden. Det handlar om att ta tag i de strukturella hinder som finns för en fungerande bygg- och bostadsmarknad. Där uppfattar jag att det i huvudsak finns samsyn.

Anf. 22 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Regering och riksdag styr samhällsutvecklingen med två huvudsakliga verktyg. Det ena är lagförslag, och det andra är skatter.

Under de sju månader som den här regeringen suttit har förslag som styr utvecklingen från regeringens sida lyst med sin frånvaro. Varken i budgeten eller i lagförslagen har vi kunnat vara med och påverka utvecklingen i denna kammare.

Statsrådet säger att man jobbar i högt tempo. Jag hade förstått det, givet processerna i Regeringskansliet, om det inte hade funnits färdigutredda förslag. Nu gör det ju det, och det gör att man kan förvänta sig att se resultatet av det hårda arbete som regeringen säger sig göra här i kammaren så att vi får lagförslag att ta ställning till.

När jag lyfter fram behovet av en parlamentarisk utredning vet statsrådet mycket väl att det finns frågor. Byggnadsmarknaden eller fastighetssektorn mår bra av långsiktighet så att man vet vilka förutsättningarna är. Men det är ju så långa processer, och det räcker inte att bara hävda att man har majoritet när vi behöver adressera frågor som fri hyressättning i nyproduktion.

Vi vet ju att skattesystemets utformning – då tänker jag på fastighets-skatt, ränteavdrag och reavinstkatt, alltså på helheten – påverkar rörligheten på svensk bostadsmarknad. Den typen av frågeställningar kan man inte ta med ett par mandats övervikt i kammaren, utan de här frågorna förtjänar faktiskt parlamentarisk lejonmajoritet så att vi vet att besluten håller över tid.

Vi vill ju inte ha en situation som den där man med ett penndrag stryker regeringens åtaganden kring stambanorna och sätter kommunerna på pottan så som den nya regeringen har gjort – inte heller när det gäller investeringsstödet, som jag förvisso inte är särskilt förtjust i. Men med ett penndrag blåser man fastighetsbolag på 16 miljarder kronor, så här jobbar man inte långsiktigt eller hållbart. Byggprocesser är långa. De tar åtta nio år, och då kan man inte ha de här tvära kasten. Det säger inte jag, utan det säger fastighetssektorn.

Statsrådet adresserar inte heller den systeminstabilitet som Riksbanken har varit med och byggt upp genom att köpa upp massor av fastighetsobligationer. Nu när de ska omsättas pratar vi 20-, 30-, 40-procentiga ökning i kostnader för fastighetsbolagen.

Hur många fastighetsbolag är statsrådet beredd att offra med alla risker som det här innebär för ökad arbetslöshet och en krasch i svensk ekonomi innan statsrådet är villig att agera kraftfullt och på riktigt? Jag vet att du jobbar hårt, Andreas, eller jag vet att statsrådet jobbar hårt. Men vi behöver verkligen få bukt med de här frågorna en gång för alla.

Anf. 23 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! I det senare är vi överens – vi kommer att behöva få bukt med de här problemen. Det är därför vi lägger fokus på att arbeta med de strukturella hinder som finns på bostadsmarknaden.

Jag är väldigt glad för Alireza Akhondis tillit och tilltro till regeringens möjligheter att genomföra fler reformer på ett halvår än den förra regeringen kunde göra på åtta år. Riktigt så enkelt är det inte, men vi jobbar på. Jag förstår att ledamoten bekräftar att vi jobbar hårt med tanke på vad han säger, och jag ser fram emot att återkomma i högt tempo. Redan om 45 minuter kommer jag att ta ett steg och presentera en nyhet som jag tror kommer att glädja många, inte minst dem som har svårt att komma in på bostadsmarknaden i dag.

Frågan är vad en parlamentarisk utredning i det här läget skulle göra för att öka tempot i det som vi i princip redan är överens om, som Alireza Akhondi har beskrivit. Jag för gärna mycket dialog med Centerpartiet och andra partier i Sveriges riksdag. Jag träffar också väldigt många i branschen av de byggherrar och husproducenter som har det tufft just nu och hör med dem vilka åtgärder de ser behövs för att dämpa effekterna här och nu men framför allt bygga bort de strukturella hinder som finns för att få en bättre fungerande bostadsmarknad.

Att jag svarar nej på frågan om att tillsätta en parlamentarisk utredning handlar alltså inte om att jag är emot dialog. Det är tvärtom, och det vet Alireza Akhondi. Däremot måste vi hålla högt tempo och genomföra de förändringar som krävs. Jag ser gärna ett så stort stöd som möjligt för detta i Sveriges riksdag, och jag för gärna en god dialog för att vi ska uppnå det. Men vi har majoritet. Vi kan lägga fram förslag och utgå från dem när vi fattar kloka beslut för att få en bättre fungerande bygg- och bostadsmarknad, och det kommer vi att göra.

Anf. 24 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Syftet med en parlamentarisk utredning är att man ska få möjlighet att ändra sina positioner under ordnade former.

För att förändra svensk bostadsmarknad behöver man också göra väldigt många saker samtidigt, och lägger vi fram förslag vart och ett för sig vet ju statsrådet att det lätt blir låsningar. Men tar man detta som en helhet där man ger och tar har man också förutsättningarna att kompromissa.

När jag pratar med aktörerna på svensk fastighets- och bostadsmarknad hör jag att det finns en genuin vilja att vara konstruktiv och lösa de långsiktiga strukturella frågorna. Men dem löser man inte genom att lägga fram förslag på riksdagens bord – vilket jag inte har sett ännu – om att göra kosmetiska förändringar av något som behöver byggas upp från grunden.

Det är därför jag tror att det är ett strategiskt klokt vägval att ta det här som en helhet där alla är med och kompromissar. Vi pratar fri hyressättning i nyproduktion och kanske reformering av hyressättningsmodellen. Vi pratar om skattesystemets utformning. Det är många olika delar som behöver adresseras – regelförenklingar och så vidare.

Det är det som är charmen med att vi i denna kammare tillsätter parlamentariska utredningar. Vi ser till att hitta en helhet som de flesta kan leva med. Det är mitt tips till statsrådet.

Anf. 25 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag betvivlar inte Alireza Akhondis ambitioner eller intentionerna bakom förslaget. Men det som behövs nu är inte kompromissande – nu krävs ett genomförande. Det är därför regeringen arbetar i högt tempo, i konstruktiv anda, och lyssnar in förslag till åtgärder.

Men vi har också lagt fram de områden där reformer ska tas fram under mandatperioden. Det gjorde vi redan i vår första budget bara veckor efter att vi tillträtt, vilket har gjort att vi kan jobba i högt tempo och kommer att återkomma.

Det finns inte, som ledamoten är inne på, en enskild lösning på problemet, utan det handlar om ett mönster inom många delar av politiken. Läget på bostadsmarknaden får också stor effekt på makroekonomin, och det är därför angeläget att se detta som en del i vår produktivitetstillväxt.

Den kommission som tillsatts ska inom ramen för sitt uppdrag titta på hur vi kan ha en ändamålsenlig makrotillsyn och på amorteringskrav och bolånetak. Där är vi alltså redan igång. Experter leder detta arbete i kommittéer, och de kommer att lägga fram förslag för regeringen som vi kan hantera så att vi i god parlamentarisk ordning kan återkomma till riksdagen och fatta beslut.

Detta lägger grunden och är en förutsättning för att kunna fatta beslut som har långsiktig bäring. För detta är det viktigt med dialog, absolut, och det har jag gärna med civilutskottet och Alireza Akhondi. Jag ser fram emot en fortsatt sådan dialog framöver, i takt med att vi lägger fram förslag till reformer och åtgärder som snabbt och successivt ser till att vi får en bättre fungerande bostadsmarknad i det mycket tuffa ekonomiska läge vi har nu, där det kommer mycket allvarliga och oroväckande rapporter och prognoser. Desto större anledning att jobba hårt, och det gör vi.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2022/23:106 Skärpt syn på brott mot journalister
och vissa andra samhällsnyttiga funktioner

2022/23:2391 av Jan Riise m.fl. (MP)

2022/23:2392 av Gudrun Nordborg m.fl. (V)

§ 10 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 11 maj

2022/23:348 Effekter av den slojade myrslätterersättningen

av *Birger Lahti* (V)

till statsrådet *Romina Pourmokhtari* (L)

2022/23:349 Universitetsstyrelsernas mandatperioder

av *Lorena Delgado Varas* (V)

till utbildningsminister *Mats Persson* (L)

2022/23:350 Arbetsmarknadspolitiska prioriteringar

av *Teresa Carvalho* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister *Johan Pehrson* (L)

§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 11 maj

2022/23:649 Rumänska körkort

av *Pontus Andersson* (SD)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2022/23:650 En arbetsmarknadsstrategi för norra Sverige

av *Isak From* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister *Johan Pehrson* (L)

2022/23:651 Underentreprenörsled

av *Jim Svensk Larm* (S)

till statsrådet *Erik Slottnér* (KD)

2022/23:652 Resurstilldelningen till vägarna i Jämtlands län

av *Kalle Olsson* (S)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2022/23:653 Kompetensförsörjningen i kött- och charkindustrin

av *Åsa Eriksson* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister *Johan Pehrson* (L)

2022/23:654 Regeringens strategi för norra Sverige

av *Kalle Olsson* (S)

till energi- och näringsminister *Ebba Busch* (KD)

2022/23:655 Regeringens förslag till ändrade regler för etikprövning

av *Camilla Hansén* (MP)

till utbildningsminister *Mats Persson* (L)

2022/23:656 Vindkraftens närmiljö

av *Anette Rangdag* (SD)

till statsrådet *Romina Pourmokhtari* (L)

2022/23:657 Kompetensförsörjning i regeringens strategi för norra Sverige

av *Linus Sköld* (S)

till utbildningsminister *Mats Persson* (L)

§ 12 Kammaren åtskildes kl. 10.21.

Sammanträdet leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

LENA LINDBÄCK

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
§ 3 Avsägelse.....	1
§ 4 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 5 Anmälan om subsidaritetstestprövning	2
§ 6 Svar på interpellation 2022/23:309 om	
kompetensutmaningen på arbetsmarknaden	2
Anf. 1 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN	
PEHRSON (L).....	2
Anf. 2 SERKAN KÖSE (S).....	3
Anf. 3 SOFIA AMLOH (S).....	4
Anf. 4 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN	
PEHRSON (L).....	5
Anf. 5 SERKAN KÖSE (S).....	6
Anf. 6 SOFIA AMLOH (S).....	7
Anf. 7 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN	
PEHRSON (L).....	7
Anf. 8 SERKAN KÖSE (S).....	8
Anf. 9 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN	
PEHRSON (L).....	9
§ 7 Svar på interpellation 2022/23:307 om	
föräldraförsäkringens framtida utformning	10
Anf. 10 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	10
Anf. 11 SANNE LENNSTRÖM (S)	11
Anf. 12 SOFIA AMLOH (S).....	12
Anf. 13 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	12
Anf. 14 SANNE LENNSTRÖM (S)	13
Anf. 15 SOFIA AMLOH (S).....	14
Anf. 16 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	15
Anf. 17 SANNE LENNSTRÖM (S)	15
Anf. 18 Statsrådet ANNA TENJE (M).....	16
§ 8 Svar på interpellation 2022/23:324 om en kommission för	
svensk bostads- och fastighetsmarknad	16
Anf. 19 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	16
Anf. 20 ALIREZA AKHONDI (C).....	17
Anf. 21 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	18
Anf. 22 ALIREZA AKHONDI (C).....	19
Anf. 23 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	19
Anf. 24 ALIREZA AKHONDI (C).....	20
Anf. 25 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	20
§ 9 Bordläggning.....	21
§ 10 Anmälan om interpellationer.....	21
§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	22
§ 12 Kammaren åtskildes kl. 10.21.....	22